

**LANDSVERORDENING tot vaststelling van de begrotingen van de ministeries van
het Land voor het dienstjaar 2025**

Enig agendapunt

Staande de vergadering aan te brengen wijzigingen:

Het ontwerp wordt gewijzigd als volgt:

A in artikel 1 worden de navolgende wijzigingen aangebracht:

- 1°. de in het onderdeel 'I] Exploitatierekening' van de begrotingsstaat
opgenomen tabel wordt vervangen door de navolgende tabel:

I] Exploitatierekening:

MIDDELEN (in AFL 1000)

	Totaal	Ministerie							
		AZIOIRO	TINO	ECDO	T&V	AEI	O&S	J&S	FIC
Directe belastingen	627.500	-	-	-	-	-	-	-	627.500
Indirecte belastingen	831.015	15	-	-	-	-	-	-	831.000
Retributies, leges & rechten	22.821	7.700	1.175	1.415	5.400	6.000	80	1.050	1
Rechten, boeten & overig	49.340	2.683	4.402	12.512	7.582	535	155	7.470	14.000
Rente	283	-	-	-	-	-	-	-	283
Niet-belastingopbrengsten	209.269	34.060	-	4.000	51.829	10.000	27	698	108.655
Landsbedrijven & fondsen	4.287	4.287	-	-	-	-	-	-	-
Overige ontvangsten	72.124	24	12	15	15	15	15	13	72.015
Totaal:	1.816.638	48.769	5.590	17.942	64.826	16.550	277	9.231	1.653.454

KOSTEN (in AFL 1000)

	Totaal	Ministerie							
		AZIOIRO	TINO	ECDO	T&V	AEI	O&S	J&S	FIC
Personeelslasten	509.352	70.038	20.440	14.817	20.747	21.190	111.460	179.645	71.215
Goederen & diensten	193.640	30.473	28.776	5.666	12.785	6.319	25.823	55.350	28.449
Rente	294.493	-	-	-	-	-	-	-	294.493
Subsidie	256.577	-	43.511	121	6.330	-	174.216	29.321	3.078
Overdrachten	228.708	5.149	22	2.927	150	-	531	63.024	156.905
Bijdragen & afschrijvingen	200.316	132.756	1.077	295	44.632	1.199	4.470	10.028	5.860
Totaal:	1.683.086	238.416	93.826	23.625	84.644	28.708	316.500	337.368	560.000

Exploitatiesaldo: 133.552

Noot: calculatie exploitatiesaldo is totale middelen minus totale kosten

2°. de in het onderdeel 'II] Kapitaalrekening' van de begrotingsstaat opgenomen tabel wordt vervangen door de navolgende tabel:

II] Kapitaalrekening:

FINANCIERINGSMIDDELEN (in AFL 1900)		Ministerie							
	Totaal	AZIOIRO	TINO	ECDO	T&V	AEI	O&S	J&S	FIC
Lokale kredietaflossing	6.133	-	-	-	-	-	-	-	6.133
Vrijgekomen afschrijven	34.072	-	-	-	-	-	-	-	34.072
Totaal:	40.205	-	-	-	-	-	-	-	40.205

KAPITAALUITGAVEN (in AFL 1000)		Ministerie							
	Totaal	AZIOIRO	TINO	ECDO	T&V	AEI	O&S	J&S	FIC
Investeringen	71.000	13.318	1.270	1.232	804	500	1.353	15.921	36.602
Lokale vermogensoverdrachten	4.430	630	-	3.800	-	-	-	-	-
Lokale kredietverlening	20.000	-	-	-	-	-	-	-	20.000
Totaal:	95.430	13.948	1.270	5.032	804	500	1.353	15.921	56.602

Kapitaalsaldo:	(55,225)
-----------------------	-----------------

Noot: calculatie kapitaalsaldo is totale financieringsmiddelen minus totale kapitaaluitgaven.

Legenda

- 1 AZIOIRO Ministerie van Algemene Zaken, Innovatie, Overheidsorganisatie, Infrastructuur en Ruimtelijke Ordening
- 2 TINO Ministerie van Transport, Integriteit, Natuur en Ouderenzaken
- 3 ECDO Ministerie van Economische Zaken, Communicatie en Duurzame Ontwikkeling
- 4 T&V Ministerie van Toesme en Volksgezondheid
- 5 AEI Ministerie van Arbeid, Energie en Integratie
- 6 O&S Ministerie van Onderwijs en Sport
- 7 J&S Ministerie van Justitie en Sociale Zaken
- 8 FIC Ministerie van Financiën en Cultuur

B in artikel 2, eerste lid, wordt de in het onderdeel 'III] Financieringsstaat' van de begrotingsstaat opgenomen tabel vervangen door de navolgende financieringsstaat:

III] Financieringsstaat:

FINANCIERINGSBEHOEFTE EN -SALDO (in AFL: 1000)

	Saldo/behoefte
Financieringssaldo	78,328
Aflossingen	(533,857)
Financieringsbehoefte [art. 2]	(455,529)
Financieringssaldo uitgedrukt in BBP%	1.1%

BBP 2025: AFL 7352.00 miljoen of Outlook DEZH december 2024

ALGEMENE TOELICHTING

Ondergetekenden hebben kennisgenomen van de adviezen van het College Aruba financieel toezicht van 17 maart 2025 (met kenmerk Cft 202500031) en de Raad van Advies van 20 maart 2025 (met kenmerk 54-25) op het amendement van de fracties AVP-FUTURO van 7 maart 2025 (met kenmerk US/24-25/079). Na het zorgvuldig bestudeerd hebben van deze aanbevelingen, is besloten om een derde nota van wijziging aan de Staten van Aruba voor te leggen. Deze nota bevat de volgende wijzigingsvoorstellen:

Voorstel:	Impact:	Aard:	Effect op:
1. Het verlagen van de accijnzen op minerale oliën met 10 centen per liter per 1 mei 2025	Afl. – 9.0 miljoen	Structureel	Middelinkader
2. Het verhogen van de reparatietoelag aan gepensioneerd - om te beginnen - met Afl. 250 per maand per 1 mei 2025	Afl. + 43.7 miljoen	Structureel	Bestedingenkader
3. Het verhogen van investeringen met + Afl. 30 miljoen in 2025, waarvan de invulling met investeringsprojecten via de 1ste suppletioire van 2025 zal geschieden	Afl. + 30.0 miljoen	Incidenteel	Bestedingenkader
4. Het verlagen van de kostenpost goederen en diensten met 10% conform waargenomen onderuitputtingsmarge van de afgelopen vier jaar	Afl.- 21.5 miljoen	Structureel	Bestedingenkader
5. Het toekennen van een subsidie aan Fundacion pa Nos Comunidad van Afl. 474,000 per jaar	Afl. + 0.5 miljoen	Structureel	Bestedingenkader
6. Het niet toekennen van de subsidie van Afl. 2.7 miljoen en het niet verstrekken van de incidentele kredietverlening van Afl. 17 miljoen aan de FCCA	Afl. – 19.7 miljoen	Incidenteel	Bestedingenkader

Het begrotingsbeleid van het zojuist aangetreden kabinet van AVP-FUTURO is de inzet van het financieel beleid als strategische instrument voor de inclusieve ontwikkeling van het Land. Binnen het financieel kader en de daarbij horende budgetdiscipline is stabiliteit van duurzame overheidsfinanciën nodig voor het implementeren van beleid gericht op het welzijn en welvaart van elke persoon en elke huishouden. Daarbij zal het

financieringssaldo van het Land minimaal +1,0% van het bbp gaan bedragen in lijn met de geldende normen. Voor de goede orde merken de ondergetekenden op dat deze nota van wijziging qua inhoud en strekking vrijwel geheel overeenkomt met een amendement dat op 7 maart 2025 was ingediend door de fracties AVP en FUTURO. De Staten besloten daarop het advies in te winnen over het amendement van het College Aruba financieel toezicht (CAft) en van de Raad van Advies. Die adviezen zijn inmiddels ontvangen en openbaar. Aangezien zoals gezegd het amendement zaken beoogde te regelen die ook terug te vinden zijn in deze nota van wijziging, achten de ondergetekenden het wenselijk om in de bijbehorende toelichting waar nodig in te gaan op die adviezen. Voorts zij opgemerkt dat met deze nota van wijziging ook de wijzigingen van het door het vorige kabinet ingediende tweede nota van wijziging worden teruggedraaid, aangezien de daaraan ten grondslag liggende redenen afwijken van die van het nieuwe kabinet AVP-FUTURO.

De gevolgen van de tweede nota van wijziging dat op vrijwel het laatste moment namens het demissionaire kabinet is ingediend, dienen op grond van het hiernavolgende ongedaan te worden gemaakt. Tijdens het formatieproces hebben de nodige consultaties met alle stakeholders plaatsgevonden die de nodige inzichten hebben verschaft over wat leeft in onze samenleving, waaronder de behoefte aan sociale woningen en ook betaalbare huisvesting voor starters, middenstanders, gepensioneerden en personen met een lager inkomen. Op dit moment beschikt Aruba onder andere niet over een woonbeleid en huisvestingswet. Het nieuwe kabinet acht het van belang dat er een holistische aanpak komt om op structurele wijze en rekening houdend met de desbetreffende stakeholders tot goed onderbouwde oplossingen te komen, en heeft daar enige tijd voor nodig. Pas hierna zal het nieuwe kabinet een beslissing nemen, mogelijk als onderdeel van het op te richten investeringsfonds.

Ten aanzien van het advies van het CAft en de Raad van Advies merken de ondergetekenden het volgende op.

Ondergetekenden zullen de aanbeveling van CAft door inzet van het overschot van de gehele collectieve sector en over hoe de overschotten bij deze entiteiten gebruikt kunnen worden door het land voor schuld afbouw, met inachtneming van de toekomstige financiële verplichtingen van de AZV en SVb in overweging nemen en na een grondige analyse en dialoog met alle stakeholders, een onderbouwde beslissing nemen. Aan de opzet van een dergelijke meerjarige opstelling wordt thans gewerkt en zal indien

mogelijk, dit in de eerste suppletoire begroting 2025 gepresenteerd worden.

Ondergetekenden zien de afhankelijkheid van slechts één economische pijler als een risico voor de verdere toekomst van Aruba. De overheidsinkomsten zijn te afhankelijk van deze eenzijdige economische ontwikkeling. De begrotingsnormen worden bepaald door de waarde van het nominaal bruto binnenlands product. Uit de "Economic Outlook December 2024" van de Directie Economische Zaken, Handel en Industrie blijkt dat minder economische groei wordt verwacht door de voltooiing van hotelprojecten en daarmee minder economische activiteit in de bouwsector. Internationale ontwikkelingen zoals de handelsoorlog tussen de Verenigde Staten en China en tussen de Verenigde Staten en Canada en Mexico en de Oekraïne-oorlog zijn reële risico's voor de economische ontwikkeling van Aruba. Daartegenover moeten concrete acties worden genomen om de weerbaarheid van Aruba te vergroten en om de beschikbare economische groei te gebruiken ter ontwikkeling van betere duurzame economische kansen voor alle burgers en met name de groep medeburgers die rond moet komen van een inkomen onder of rond het bestaansminimum. Daarom acht het nieuw aangetreden kabinet het van essentieel belang dat gerichte investeringen worden gepleegd in het duurzaam verdienmodel van Aruba.

In lijn met het Regeerakkoord 2025-2028 zal een Investeringsfonds worden opgericht met de Kapitaaluitgaven als voeding. Om te investeren in het duurzaam verdienmodel van Aruba dient een investeringsagenda 2025-2035 te worden opgesteld en te worden uitgevoerd. De Investeringsagenda 2025-2035 is een meerjarig investeringsplan dat bijdraagt aan de economische duurzame inclusieve groei.

De ondergetekenden hebben kennisgenomen van het advies van het CAft om een inkomenstoets uit te voeren bij de toekenning van deze toeslag, zoals opgenomen in de Landsverordening Reparatietoeslag. Volgens dit advies draagt een dergelijke inkomenstoets bij aan het beperken van de budgettaire impact van de maatregel.

Ondergetekenden hechten belang om op basis van concrete onderbouwing en actuele informatie over de koopkrachtontwikkeling van alle gepensioneerden. Sinds mei 2024 beschikt het Land over een koopkrachtmodel. Daarom zal het koopkrachtmodel worden ingezet om de maatregel om de koopkracht te evalueren. Deze evaluatie is van belang om de nodige inzichten te krijgen in de actuele ontwikkeling van de koopkracht van alle gepensioneerden in Aruba. Op basis van deze resultaten zullen ondergetekenden de

uitvoering van de Landsverordening Reparatietoeslag evalueren c.q. heroverwegen.

Ten aanzien van het advies van de Raad van Advies wordt het volgende opgemerkt. Ondergetekenden hebben als uitgangspunt de inzet van het financieel beleid als strategische instrument voor de inclusieve ontwikkeling van Aruba. Binnen het financiële kader en met budgetdiscipline is stabiliteit van duurzame overheidsfinanciën noodzakelijk voor de implementatie van beleid dat gericht is op het welzijn en welvaart van elke persoon en elk huishouden. Het financieringssaldo van Land is minimaal 1,0 % van het nominaal bruto binnenlands product, waaraan het nieuw aangetreden kabinet zich in ieder geval zal houden, zolang er geen andere afspraken zijn gemaakt in het kader van financieel toezicht. Deze afspraak is ook vastgelegd in het regeerakkoord van het nieuwe kabinet.

Het behalen van de duurzaamheidsdoelstellingen is een lange termijn doelstelling die naast een mentaliteitsaanpassing vereist, ook afhankelijk is van gerichte investeringen in de transitie naar schone energie. Het Kabinet AVP-FUTURO zet in op de aanzienlijke uitbreiding van de windenergiecapaciteit, de overstap naar schonere brandstof voor WEB Aruba N.V. en het versnellen van de energie-transitie door de implementatie van een energie- transitieplan, zoals blijkt het regeerakkoord van het Kabinet AVP-FUTURO.

Uit het advies van de Directie Economische Zaken, Handel en Industrie van 11 maart 2025 blijkt dat naar verwachting het verlagen per 1 mei 2025 van de accijnzen op minerale oliën met 10 cent per liter resulteert in een inflatie-effect van -0,2 procentpunt over een periode van 12 maanden. Het is een feit dat benzine een belangrijke uitgavencomponent is van de huishoudens in Aruba. Het verlagen van de accijnzen op minerale oliën zal leiden tot relatief lagere prijzen voor aardolieproducten en zal mogelijk tot een besparing leiden op de uitgaven van huishoudens aan het dagelijks woon-werk verkeer en woon-school verkeer zullen bevoordeeld indien de huishoudens. Het ontbreken van up-to-date informatie over belangrijke beleidsvraagstukken onderstreept het belang van het uitvoeren van relevante survey en onderzoeken door het Centraal Bureau voor de Statistiek en het belang van het Nationaal Statistisch Systeem voor de beleidscyclus van Land Aruba. In dat kader zal prioriteit worden gegeven aan de beleidskoppeling aan de begrotingscyclus zoals opgenomen in het Landspakket.

Het Kabinet AVP-FUTURO heeft als uitgangspunt de inzet van het financieel beleid als

strategische instrument voor de inclusieve ontwikkeling van Aruba. Binnen het financiële kader en met budgetdiscipline is stabiliteit van duurzame overheidsfinanciën noodzakelijk voor de implementatie van beleid dat gericht is op het welzijn en welvaart van elke persoon en elk huishouden. In lijn met het Regeerakkoord van het Kabinet AVP-FUTURO zal een koopkrachtplan worden opgesteld en geïmplementeerd om de koopkracht van kwetsbare groepen te verbeteren, zoals gepensioneerden, werknemers met een minimumloon en burgers met een fysieke of mentale beperking die hen verhindert te werken.

In lijn met het Regeerakkoord 2025- 2028 zal een Investeringsfonds worden opgericht met de kapitaaluitgaven als voeding. Om te investeren in het duurzaam verdienmodel van Aruba dient een investeringsagenda 2025-2035 te worden opgesteld en te worden uitgevoerd. De Investeringsagenda 2025-2035 is een meerjarig investeringsplan dat bijdraagt aan de economische duurzame inclusieve groei. Het proces van kapitaalinvesteringen zal worden aangepast om prioriteit te geven aan investeringen van de meerjarige investeringsagenda.

Opgemerkt dient te worden dat het Kabinet AVP-FUTURO inzet op het eindelijk opstellen en uitvoeren van een investeringsagenda zoals voortdurend aanbevolen door het CAft en de Raad. Het realiteitsgehalte van het meerjarige kader zal hierdoor ook aanzienlijk vergroot worden gelet op het feit dat het meerjarige kader zoals opgenomen in de ingediende OB2025 inclusief de twee nota's van wijziging niet gebaseerd is op een concreet investeringsplan.

In onderhavige nota van wijziging wordt zorgvuldig invulling gegeven aan het bovenstaande. In de laatste jaren is uit de uitvoeringsrapportages gebleken dat er steeds sprake was van onder uitputting op de post Goederen en Diensten. De gemiddelde realisatie is geschat op 90.7% voor de periode 2021- 2024 volgens onderstaande tabel.

Goederen en diensten (in miljoenen)	UR-2021 2021	UR-2022 2022	UR-2023 2023	UR-2024 2024	Gemiddeld
Begroot	200	216	209	226	212.8
Realisatie	180	186	195	197	189.6
%-realisatie	90.00%	86.10%	93.30%	93.30%	90.7%

Dit geeft de nodige ruimte voor een besparing van 10% op de posten Goederen en

Diensten. De ondergetekenden zullen desalniettemin een uitgebreide exercitie uitvoeren ter concrete invulling van de besparing van 10% op de posten Goederen en Diensten.

Ingaande 1 april 2025 wordt de verlaging van 10% van de personeelslasten aangestuurd door een verlaging van het aantal FTE's bij de bureaus en het secretariaat van de ministerraad. Ongeacht het vorenstaande, mede in het kader van een prudente aanpak, heeft het kabinet besloten om vooralsnog deze bezuiniging niet door te voeren in het onderhavige ontwerp en zal eerst een grondige analyse en berekeningen maken van de besparing en dit eventueel opnemen in de voorjaarsnota. Deze wijziging ten aanzien van het amendement van de Statenleden, ten aanzien waarvan het CAft en de Raad hebben geadviseerd, is verwerkt in het onderhavige concept ontwerp.

In de Uitvoeringsagenda van 1 september 2024 - 31 maart 2025 is als beoogd resultaat opgenomen dat de beleidscyclus is ingericht voor de belangrijkste financiële stromen (o.a. Inkoop en Subsidies) en geeft input aan het begrotingsproces. Hoewel bij de vaststelling hiervan wordt aangegeven dat het project op schema loopt, blijkt dat voor het deelproduct Inhaalslag vaststelling subsidies is afgerond maar t.o.v. de eerdere planning is gezien de complexiteit van het vraagstuk meer tijd nodig voor de deugdelijke uitvoering hiervan, maar het traject zal naar verwachting op korte termijn tot resultaten gaan leiden. Daarnaast zijn de deelproducten evaluatie van de bestaande subsidierelaties, ontwerp nieuw subsidiestelsel en het doorlopen van het wetgevingstraject voor een nieuw subsidiestelsel en de invoering hiervan nog niet gestart. Gelet op het belang hiervan zal het Kabinet AVP- FUTURO inzetten op het versnellen van bovengenoemde projecten.

Effect voorgestelde wijzigingen op het financieringssaldo van het Land

De voorgestelde wijzigingen van deze nota van wijziging hebben geen negatief effect op het financieringssaldo van het Land voor het dienstjaar 2025. Op basis van deze wijzigingen zou het resultaat uitkomen op +1.1% van het bbp. Hierna volgt een samenvatting van de effecten van de voorgestelde wijzigingsvoorstellen op het resultaat van de ontwerpbegroting 2025 van het Land inclusief de effecten van de reeds ingediende eerste en tweede nota van wijziging.

	OB2025	Δ	OB2025 incl. 1ste NvW	Δ	OB2025 incl. 2de NvW	Δ	OB2025 incl. 3de NvW	Soort Wijziging
Ontvangsten (in AFL. 1000)								
Directe belastingen	653,500	(26,000)	627,500	-	627,500	-	627,500	Structureel
Indirecte belastingen	820,015	20,000	840,015	-	840,015	(9,000)	831,015	
Retributies, leges & rechten	22,821	-	22,821	-	22,821	-	22,821	
Rechten, boeten & overig	48,340	1,000	49,340	-	49,340	-	49,340	
Rente	283	-	283	-	283	-	283	Structureel
Niet-belastingopbrengsten	206,476	2,793	209,269	-	209,269	-	209,269	
Landsbedrijven & fondsen	4,287	-	4,287	-	4,287	-	4,287	
Overige ontvangsten	68,124	4,000	72,124	-	72,124	-	72,124	
Verkoop grond en onroerende goederen	-	-	-	-	-	-	-	Incidenteel
Lokale kredietaflossing	6,133	-	6,133	-	6,133	-	6,133	
Vrijgekomen afschrijvingen	34,072	-	34,072	-	34,072	-	34,072	
Totaal:	1,864,051	1,793	1,865,844	-	1,865,844	(9,000)	1,856,844	

	OB2025	Δ	OB2025 incl. 1ste NvW	Δ	OB2025 incl. 2de NvW	Δ	OB2025 incl. 3de NvW	Soort Wijziging
Bestedingen (in AFL. 1000)								
Personeelslasten	508,257	1,095	509,352	-	509,352	-	509,352	Structureel
Goederen & diensten	220,608	(5,452)	215,156	-	215,156	(21,516)	193,640	
Rente	299,791	(5,298)	294,493	-	294,493	-	294,493	
Subsidie	256,103	-	256,103	-	256,103	474	256,577	
Overdrachten & doelluitkeringen	184,838	400	185,238	2,699	187,937	40,771	228,708	Structureel
Bijdragen & afschrijvingen	199,917	399	200,316	-	200,316	-	200,316	Incidenteel
Investeringen	32,500	8,500	41,000	-	41,000	30,000	71,000	
Lokale vermogensoverdrachten	4,430	-	4,430	-	4,430	-	4,430	
Lokale kredietverlening	20,000	-	20,000	17,000	37,000	(17,000)	20,000	
Totaal:	1,726,444	(357)	1,726,088	19,699	1,745,787	32,729	1,778,516	

Financieringssaldo LAND:	137,606	2,150	139,756	(19,699)	120,057	(41,729)	78,328
<i>als bbp-%</i>	1.8%	0.0%	1.9%	-0.3%	1.6%	-0.6%	1.1%

Collectieve sector van Aruba

De wijzigingsvoorstellen van deze nota van wijziging hebben ook geen negatief effect voor de collectieve sector van Aruba. Rekening houdend met de actualisering van het financieringssaldo van het Land op basis van de hiervoor gepresenteerde wijzigingen, is te zien dat over de periode 2025 tot en met 2029 aan de overschotnorm voldoen zal blijven worden.

COLLECTIEVE SECTOR ARUBA

	OB2025		OB2025 incl. 1e NvW		OB2025 incl. 2e NvW		OB2025 incl. 3e NvW	2026	2027	2028	2029
<i>in AFL duizend</i>	Δ		Δ		Δ						
Land	137,607	2,149	139,756	(19,699)	120,057	(41,729)	78,328	86,877	108,596	121,858	151,692
AZV	27,176	40,124	67,300	-	67,300	-	67,300	18,746	9,475	5,449	1,976
SVB	51,269	5,891	57,160	-	57,160	-	57,160	39,687	28,155	16,863	6,333
ATA	311	9,155	9,466	-	9,466	-	9,466	393	306	155	40
Serlimar	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
SEPB	(1,081)	-	(1,081)	-	(1,081)	-	(1,081)	(1,081)	(1,081)	(1,081)	(1,081)
UA	(806)	-	(806)	-	(806)	-	(806)	-	-	-	-
<i>Uitkering van ATA aan Land</i>	(18,000)	-	(18,000)	-	(18,000)	-	(18,000)	(9,466)	(393)	(306)	(155)
SALDO:	196,476		253,795		234,096		192,366	135,156	145,059	142,938	158,806
in % BBP:	2.7%		3.5%		3.2%		2.6%	1.8%	1.7%	1.6%	1.7%

Noot: De cijfers van de overige entiteiten zijn geactualiseerd met de laatste informatie per februari 2025.

BBP:	7,352,000	7,352,000	7,352,000	7,352,000	7,383,000	8,522,000	8,814,000	9,116,000
-------------	-----------	-----------	-----------	-----------	-----------	-----------	-----------	-----------

Op basis van deze projecties, is ook te zien dat het schuldverlagingstraject verder gestimuleerd wordt. Naar verwachting zal het Land in dienstjaar 2029 een schuldquote van 52% van het bbp bereiken.

	OB2025		OB2025 incl.		OB2025 incl.		OB2025 incl.		2026		2027		2028		2029
	Δ		1e NvW	Δ	2e NvW	Δ	3e NvW	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ
in AFL duizend															
O	Directe belastingen	853.500	(26.000)	827.500	-	827.500	-	827.500	907	528.407	7.443	635.850	7.653	643.503	7.915
N	w.v. Economische groei 2025-2029								907		7.443		7.653		7.915
T	Indirecte belastingen	820.015	20.000	840.015	-	840.015	(9.000)	831.015	496	831.511	28.700	860.210	29.508	889.719	30.519
V	w.v. Economische groei 2025-2029								3.496		28.700		29.508		30.519
A	w.v. Verlagen accijnzen op minerale oliën met 10 ct.						(9.000)		(3.000)						
N	Reclames, leges & rechten	22.821	-	22.821	-	22.821	-	22.821	-	22.821	-	22.821	-	22.821	-
S	Rechten, oeffenen & overig	48.340	1.000	49.340	-	49.340	-	49.340	-	49.340	-	49.340	-	49.340	-
G	Rente	283	-	283	-	283	-	283	-	283	-	283	-	283	-
E	Net-belastingopbrengsten	206.476	2.793	209.269	-	209.269	-	209.269	-	209.269	-	209.269	-	209.269	-
T	Landsbedrijven & fondsen	4.287	-	4.287	-	4.287	-	4.287	-	4.287	-	4.287	-	4.287	-
E	Overige ontvangsten	68.124	4.000	72.124	-	72.124	-	72.124	-	72.124	-	72.124	-	72.124	-
N	Verkoop grond en onroerende goederen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Lokale kredietaflossing	6.133	-	6.133	-	6.133	-	6.133	-	6.133	-	6.133	-	6.133	-
	Vrijgekomen afschrijvingen	34.072	-	34.072	-	34.072	-	34.072	-	34.072	-	34.072	-	34.072	-
	Totaal:	1.864.051	1.793	1.865.844	-	1.865.844	(9.000)	1.856.844	1.402	1.858.246	36.143	1.894.389	37.161	1.931.550	38.434
															1.969.983
B	Personeelslasten	508.257	1.095	509.352	-	509.352	-	509.352	3.999	513.351	4.384	517.734	5.177	522.911	5.229
S	w.v. 1.0% autonome groei								5.094		5.134		5.177		5.229
E	w.v. Landspakket thema A Versterking capaciteit	523	1.095	1.617	-	1.617	-	1.617	(1.095)	523	-	523	-	523	-
T	w.v. Landspakket thema B B 4 en B 5														523
E	w.v. Landspakket thema F Uitbreiding opleiding	750	-	750	-	750	-	750	-	750	(750)	-	-	-	-
D	Goederen & diensten	220.808	(5.452)	215.356	-	215.356	(21.516)	193.640	2.045	195.685	1.973	197.659	3.477	201.135	511
I	w.v. Inflatie-effecten 2026-2029								2.045		1.973		1.977		2.011
N	w.v. Mutaties ministeries en overheidsdiensten		(1.500)		-		(21.516)		-		-		1.500		(1.500)
G	w.v. Verlagen goederen en diensten met 10%														
E	Rente	299.791	(5.296)	294.493	-	294.493	-	294.493	(16.198)	278.294	(1.633)	276.662	9.779	286.441	441
N	Subsidie	256.103	-	256.103	-	256.103	474	256.577	256.577	256.577	-	256.577	-	256.577	-
	w.v. Verhogen subsidie aan FPNC						474								
	Overdrachten	184.838	400	185.238	2.699	187.937	40.771	228.708	24.007	252.715	2.700	255.415	2.466	257.881	2418
	w.v. Landspakket D 4.2.3 UBO-register	335	-	335	-	335	-	335	(335)	-	-	-	-	-	-
	w.v. Landspakket thema E AFTA	1.845	-	1.845	-	1.845	-	1.845	-	1.845	-	1.845	-	1.845	-
	w.v. Verhogen subsidie aan FCCA				2.699		(2.699)								
	w.v. Verhogen reparatietoelag pensioengerechtigden						43.470		24.342		2.700	2.466	2.418		
	Bijdragen & afschrijvingen	199.917	399	200.316	-	200.316	-	200.316	200.316	200.316	200.316	200.316	200.316	200.316	200.316
	Investeringen	32.500	8.500	41.000	-	41.000	30.000	71.000	(21.000)	50.000	7.000	57.000	3.000	60.000	-
	w.v. Verhogen investeringen in 2025						30.000								
	Lokale vermogensoverdrachten	4.430	-	4.430	-	4.430	-	4.430	4.430	4.430	4.430	4.430	4.430	4.430	4.430
	Lokale kredietverlening	20.000	-	20.000	17.000	37.000	(17.000)	20.000	20.000	20.000	20.000	20.000	20.000	20.000	20.000
	w.v. Incidentele kredietverlening aan FCCA				17.000		(17.000)								
	Totaal:	1.726.444	(356)	1.726.088	19.699	1.745.787	32.729	1.778.516	(7.148)	1.771.368	14.424	1.785.793	23.899	1.809.692	8.600
															1.818.291
FINANCIERINGSSALDO:															
		137.607	2.149	139.756	(19.699)	120.057	(41.729)	78.328	8.550	86.877	21.719	108.596	13.262	121.858	151.692
	in % BBP:	1.9%		1.9%		1.6%		1.7%		1.2%		1.3%		1.4%	1.7%
	BBP:	7,352,000		7,352,000		7,352,000		7,352,000		7,383,000		8,522,000		8,814,000	9,116,000
	Schuld:	5,127,835		5,125,686		5,145,385		5,187,114		5,100,237		4,991,641		4,869,783	4,718,091
	Schuldquote:	70%		70%		70%		71%		69%		59%		55%	52%

Assumpties:

BBP 2024-2026 is cf. DEZ-H Economic Outlook December 2024

BBP 2027-2029 is cf. IMF World Economic Outlook October 2024

Schuld: Beginstand 2025 gelijkgesteld aan eindstand 2024

P-lasten: Verwachte autonome groei van ca. 1.0% door periodieken, bevorderingen, het vervullen van noodzakelijke vacatures, etc.

Inflatie-effect op G&D: Er is rekening gehouden met inflatie in de ramingen voor 2025. Hierin wordt de IMF projectie toegepast op de helft (d.w.z. voor 50%) van totale G&D.

Rente 2026-2029: Overschotten t.w.v. 1.0% van het BBP worden aangewend voor schuldafbouw. Hierfinanciering tegen een gemiddelde rentepercentage van 6.0%.

Lasten landspakket zijn cf. bijlage meerjarig financieel overzicht. Thema B B 4 Herinrichting van kerntaken van de overheid en B 5 Eventuele versobering van arbeidsvoorwaarden.

TOELICHTING PER WIJZIGING BIJ DE MINISTERIES

Ministerie van Algemene Zaken, Innovatie, Overheidsorganisatie, Infrastructuur en Ruimtelijke Ordening

Kosten

Goederen en diensten

In verband met het overheidsbreed loslaten van een 10%-inkorting op de kostenpost van goederen en diensten, wordt de raming van de goederen en diensten van dit ministerie met Afl. 3.385.800 naar beneden toe bijgesteld.

Ministerie van Transport, Integriteit, Natuur en Ouderenzaken

Kosten

Goederen en diensten

In verband met het overheidsbreed loslaten van een 10%-inkorting op de kostenpost van goederen en diensten, wordt de raming van de goederen en diensten van dit ministerie met Afl. 3.197.400 naar beneden toe bijgesteld.

Ministerie van Economische Zaken, Communicatie en Duurzame Ontwikkeling

Kosten

Goederen en diensten

In verband met het overheidsbreed loslaten van een 10%-inkorting op de kostenpost van goederen en diensten, wordt de raming van de goederen en diensten van dit ministerie met Afl. 629.500 naar beneden toe bijgesteld.

Ministerie van Toerisme en Volksgezondheid

Kosten

Goederen en diensten

In verband met het overheidsbreed loslaten van een 10%-inkorting op de kostenpost van goederen en diensten, wordt de raming van de goederen en diensten van dit ministerie met Afl. 1.420.600 naar beneden toe bijgesteld.

Ministerie van Arbeid, Energie en Integratie

Kosten

Goederen en diensten

In verband met het overheidsbreed loslaten van een 10%-inkorting op de kostenpost van goederen en diensten, wordt de raming van de goederen en diensten van dit ministerie met Afl. 702.100 naar beneden toe bijgesteld.

Ministerie van Onderwijs en Sport

Kosten

Goederen en diensten

In verband met het overheidsbreed loslaten van een 10%-inkorting op de kostenpost van goederen en diensten, wordt de raming van de goederen en diensten van dit ministerie met Afl. 2.869.200 naar beneden toe bijgesteld.

Ministerie van Justitie en Sociale Zaken

Kosten

Goederen en diensten

In verband met het overheidsbreed loslaten van een 10%-inkorting op de kostenpost van goederen en diensten, wordt de raming van de goederen en diensten van dit ministerie met Afl. 6.150.000 naar beneden toe bijgesteld.

Subsidies

De raming van de subsidie ten behoeve van de Fundacion pa Nos Comunidad is niet toereikend en wordt met Afl. 474.000 aangevuld.

Ministerie van Financiën en Cultuur

Kosten

Goederen en diensten

In verband met het overheidsbreed loslaten van een 10%-inkorting op de kostenpost van goederen en diensten, wordt de raming van de goederen en diensten van dit ministerie met Afl. 3.161.000 naar beneden toe bijgesteld.

Overdrachten

De verhoging van de huursubsidie ad. Afl. 2.699.000 ten behoeve van Fundacion Cas Pa Comunidad Arubano (FCCA) in de tweede nota van wijziging op de Ontwerpbegroting voor het dienstjaar 2025 wordt afgevoerd.

De raming van de reparatietoeslag wordt met Afl. 43,47 miljoen aangevuld wegens de inwerkingtreding per 1 mei 2025 van de verhoging van de reparatietoeslag aan gepensioneerden met Afl. 250 per maand.

Kapitaaluitgaven

Investeringsen

De raming ten behoeve van de investeringen wordt met Afl. 30 miljoen aangevuld teneinde de economische ontwikkeling te stimuleren.

Lokale kredietverlening

De opgenomen lening ad Afl. 17 miljoen ten behoeve van Fundacion Cas Pa Comunidad Arubano (FCCA) in de tweede nota van wijziging op de Ontwerpbegroting voor het dienstjaar 2025 wordt afgevoerd.

Middelen

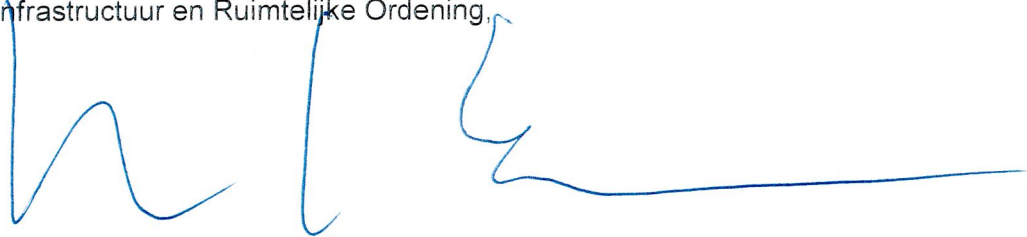
Indirecte belastingen

Als gevolg van de inwerkingtreding per 1 mei 2025 van de verlaging van accijns op minerale oliën met 10 centen per liter, wordt de raming van de accijnzen op minerale oliën met Afl. 9 miljoen naar beneden toe bijgesteld.

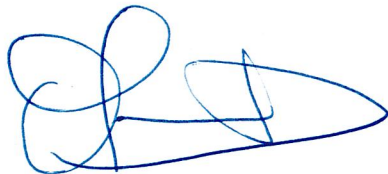
De minister van Financiën en Cultuur,

A handwritten signature in blue ink, consisting of several horizontal loops followed by a vertical stroke.

De minister van Algemene Zaken, Innovatie, Overheidsorganisatie,
Infrastructuur en Ruimtelijke Ordening,

A long, flowing handwritten signature in blue ink, starting with a large 'W' and ending with a long horizontal stroke.

De minister van Transport, Integriteit, Natuur en Ouderenzaken,

A handwritten signature in blue ink, featuring a large loop and a horizontal stroke.

De minister van Economische Zaken, Communicatie en Duurzame Ontwikkeling,

A handwritten signature in blue ink, consisting of several horizontal loops followed by a vertical stroke.

De minister van Toerisme en Volksgezondheid,

A long, flowing handwritten signature in blue ink, starting with a large 'W' and ending with a long horizontal stroke.

De minister van Arbeid, Energie en Integratie,

De minister van Onderwijs en Sport,

De minister van Justitie en Sociale Zaken,

